

Entrevista a Rafael Poch corresponsal de 'La Vanguardia' a Moscou

El periodista que va participar en l'alliberament de Gorbtxov

Periodista de pura raça, Rafael Poch, de 35 anys, ha retratat un dels moments claus, quasi màgics de la història contemporània. EL TEMPS explica com va aconseguir anar a Crimea.

Ara impossible, truca'm a partir de les dotze de la nit". És dimecres 28 d'agost, Rafa Poch està passant la seva crònica de Moscou a *La Vanguardia*. Té una notícia important: explicar com Ianàiev va ser detingut. No té temps per a res més. Són dies de son i passió informativa a les venes. Sis dies abans, Rafael Poch vivia un moment històric: viatjar en l'avió que va anar a Crimea a alliberar Gorbtxov. Ell diu que pujar a l'avió va ser una carambola, qüestió de sort. És sabut que la sort és de qui se la treballa.

Tot va començar quan, al Parlament rus Eltsin va anunciar que els colpistes se n'anaven a l'aeroport: "En aquell moment em vaig aixecar i me'n vaig anar a l'aeroport. La carretera estava embussada. El caos era total. Esquivant tancs vam aconseguir arribar a l'aeroport. A la pista hi havia un avió amb molta gent al seu voltant, militars armats amb pistoles i *kalashnikov*. No se sabia molt bé què passava. Un quart d'hora més tard arribava un cotxe oficial negre, a dins, Alelsandr Rutskoi, vice-president rus. Li vam preguntar on anava. Ens va confirmar que els colpistes havien sortit cap a Crimea i que hianaven a rescatar al president. Li vam preguntar si podíem anar amb ell. La seva resposta va ser rotunda: Ni parlar-ne".

Rafael Poch va desgranant la seva crònica dels fets amb la mateixa fluïdesa de la seva escriptura detallista, precisa i clara, recordant el dia que la premsa va vèncer la televisió: "Van anar arribant altres personalitats. Jo era amb el president de l'Associació de Corresponsals estrangers de Moscou, Jonathan Steel de *The Guardian*. Ens havíem enfilat dalt de les rodes de l'escaleta de l'avió, de tal manera que la barana ens arribava al llombrígol. Estant en aquesta curiosa posició vaig veure pujar a l'avió l'agregat de premsa d'Eltsin al qual coneixo personalment. En saludar-lo, li vaig dir

que Jonathan Steel representava més de 1.000 corresponsals estrangers i que hauria de poder viatjar en l'avió. L'home va reaccionar favorablement. Jonathan va saltar la barana i va entrar dins l'avió. Llavors vaig dir-li a l'agregat d'Eltsin que el meu amic no portava càmera i que jo sí, que em deixés pujar. Girant-se d'esquenes em va respondre un no taxatiu, mentre entrava a l'avió. Sense pensar-m'ho massa, vaig saltar la barana i vaig pujar les escales. Hi havia molta confusió; els homes armats que hi havia a les escales ni es van adonar que jo entrava per la meua barra. Una vegada dins l'avió, els escortes es van fixar en mi".

OCUPAR EL LLOC DE LA CNN

Amb l'astúcia que caracteritza el periodista de raça, Rafael Poch va afrontar la situació: "Els escortes em van començar apreguntar on anava. En aquell moment vaig veure el primer ministre rus i sense contestar les preguntes que em feien, vaig donar-li la mà tot felicitant-lo. Els gorilles russos van deixar de fixar-se en mi. Em vaig asseure. Estava dins l'avió. Encara vam trigar una mica a sortir. La delegació russa esperava l'arribada d'un equip de la CNN, que va quedar perdut enmig del caos circulatori. Els tres llocs buits de l'avió els vam ocupar Jonhnatan Steel, Stephan Ventura d'AFP, que també havia aconseguit esquitllar-s'hi i jo".

La porta de l'avió es va tancar a les 17,30 de la tarda. Tal com deia Rafa Poch en la seva crònica de *La Vanguardia*, començava l'aventura. En aquell moment hi havia moltes incògnites a l'aire. La més important era saber com estaria el president Gorbtxov: "Naturalment, es temia per la vida del president. Rutskoi ens va dir que hi havia tres possibilitats: que el matessin, que fessin experiments mèdics amb ell i

li anul·lessin la personalitat o que el portessin a Moscou. El temor es respirava. Hi havia un ambient preocupant. De 65 passatgers, 40 eren oficials i funcionaris del KGB, un 60% anava armat amb *kalashnikovs* més grans que la catedral de Burgos. Es notava que la gent anava a una història sense saber-ne el final. Hi havia molt de silenci, que només es trencava quan el cap dels grups operatius donava instruccions o repartia armes i carregadors".

EL PRESIDENT ÉS VIU

Rafael Poch no troba la seva història estranya, encara que sí una mica rocambolesca. Segons ell, són situacions que, a l'estat que fins ara era la Unió Soviètica, es viuen cada dia, perquè "malgrat que no ho sembli, l'URSS és un país molt flexible".

A l'arribada a Sebastopol no hi va haver cap sorpresa. Molts Mig-29 a la pista però poca gent. Un major vestit amb vestit de feina va rebre la comitiva russa. Immediatament els va posar cotxes. Els periodistes, en canvi, no van tenir tanta sort. Una vegada més, de les moltes que ho farien al llarg del dia i la nit van haver de batallar i fer-se pesats per tal de poder seguir la notícia. Finalment els van posar un cotxe. A la carretera es van trobar que el cotxe anava en reserva i que el soldat que conduïa no tenia talonaris per comprar la benzina. Un feix de rubles en mans dels periodistes va arreglar la situació. En pocs quilòmetres arribarien a la datxa de Cabo Saritx.

Rafael Poch, mentre recorria els 35 quilòmetres que separaven Sebastopol de la residència d'estiu convertida en presó, es preguntava si trobaria un Gorbtxov president o a un presoner: "La veritat és que no vam trobar ni una cosa, ni l'altra. Vam trobar una persona que havia estat quatre dies neutralitzada, anul·lada, fora de joc durant quatre

dies. Això es reflectia molt en la seva cara. Se'l veia confús. No tenia una noció clara del que havia passat".

Veure Gorbtxov no va resultar massa difícil als periodistes. Només vam passar el control de seguretat: "Els escortes estaven nerviosos, tots anaven armats. Poques hores abans s'havia aixecat el bloqueig però és notava que no sabien quina era exactament la situació. Després d'una hora d'espera ens van dur a la casa residencial, que està en un recinte tancat i electrificat. Vam entrar a la casa, ens vam trobar en un rebedor, en una cantonada hi havia una porta, al llindar es veia Irina, la filla de *Gorby*, que estava molt seriosa. La vam veure només uns segons. De seguida vam entrar i vam començar a fer preguntes. L'ambient va ser cordial i distès. Es notava que, després de quatre dies d'aïllament i de desconfiança cap a tothom —perquè l'havia traït tot déu—, tornava a estar amb gent lleial. Els russos eren lleials i també ho érem els periodistes".

El següent enigma era saber què havia passat amb els colpistes: "Mentre parlàvem amb Gorbtxov, Iàzov i Kriuixkhov estaven en algun lloc d'aquella casa. Però no els vam veure fins a l'aeroport".

Poch tenia la notícia, una informació que, tal com titulava el seu diari "va

alleugerir el món", però una altra vegada es trobava amb la incògnita de com arribaria a la seva destinació: un telèfon. Un telèfon que no va trobar fins arribar a Moscou, al cap de moltes hores.

"Després de la conversa amb Gorbtxov ens van traure al carrer. Mentre esperàvem un cotxe per anar a l'aeroport, es va obrir la porta i una altra vegada va començar el nerviosisme. Vuit cotxes Zil amb la seva escorta desapareixien a 120 km/h. Quan vam arribar a l'aeroport ens vam adonar que en aquells cotxes, immensos, d'aquells que no s'acaben mai, hi anaven Gorbtxov i la seva família, els russos que l'havien alliberat i els colpistes, més el president del Soviet Suprem de l'URSS i el vice-secretari general del PCUS. Hi va haver un moment que no enteníem res. Colpistes i anticolpistes viatjaven en els mateixos cotxes".

La confusió es va aclarir aviat: "A la pista hi havia tres avions, dos de presidencials i un de més petit en què havíem viatjat nosaltres, que estava ple d'escortes armats. Gorbtxov va entrar en aquest avió que era el més segur. Un periodista rus que venia amb nosaltres va pujar a l'avió i va veure que Iàzov i Kriuixkhov, tots dos colpistes, estaven asseguts amb els altres. No era evident que estiguessin detinguts. No anaven emmanillats. A nosaltres ens van fer en-

trar en un dels avions presidencials. Un avió enorme, ple de salons, sala de juntes i restaurant. Després d'una hora i mitja ens van fer canviar d'avió".

La desolació era total, els periodistes tenien una notícia mundial i no tenien cap telèfon. La seva insistència contínua perquè possessin el sistema de comunicacions de l'avió presidencial al servei dels periodistes, aquesta vegada, no els va servir de res. A les 4'30 l'avió va arribar a Moscou. Iàzov i Kriuixkhov estaven detinguts. Poch conexia on estava l'únic telèfon automàtic de l'aeroport. Va parar les rotatives de *La Vanguardia*. Havia arribat a temps. La notícia sortiria aquell dia. 380.000 exemplars venuts i un bon regust de boca.

Rafael Poch riu quan li pregunto si la seva aventura li recorda a John Reed i el seu llibre *10 dies que van trasbalsar el món*: "El més bo és el títol del llibre, la resta no ho és tant. Però sí que penso que ha estat una revolució. La revolució del 17 va ser del segle XIX i aquesta ha estat una revolució del XXI, quasi incruenta. Això és molt bonic. Però també s'ha de dir que ha estat un caprici de la història. El que més correspon a la tradició del país és que hagués estat una tragèdia".

Assumpció Maresma